

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI 12

Ünite

Giriş - Hikâye

Konu

Edebiyat ile Felsefe İlişkisi, Edebiyat ile Psikoloji İlişkisi,
Türkçenin Sözlükleri - Hikâye Örnekleri

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>

ÖN SÖZ

Bu çalışma defterinde öğrencilerimizin, öğretim süreçleri içerisinde kazandıkları bilgi ve becerilerini kullanmalarına olanak tanıyan çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle öğrencilerimiz, gelişimlerini izleme imkânı bulurken öğretmenlerimiz de bu süreçte onlara etkili dönütler verme ve öğrencilerinin bilişsel gelişimini farklı düzeylerde takip etme imkânı bulmuş olacaktır. Bu bakımdan defterde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarının tümüne yönelik çıktılarının gözlemlenebilmesine imkân tanıyacak şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterlerinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle öğrencilerin keyifli vakit geçirmelerini sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle öğrenciler öz değerlendirmelerini yapabilecek ve eksik oldukları konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaktır.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış ve denetimden geçmiş olan bu çalışma defterleriyle öğrenci ve öğretmenlerimize katkı sunmayı amaçlamaktayız.

Hatırlıyor muyum?

Aşağıda verilen bilgileri hatırlama düzeylerine göre işaretleyiniz. Puanlarınızı toplayıp aşağıdaki ölçeğe göre kendinizi değerlendiriniz.

1

Edebiyat, insan yaşamını konu alır; bu nedenle edebiyatla psikoloji sıkı bir ilişki içindedir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

2

Siyasi ve toplumsal değişim, teknoloji, çeviri, yazarların dil tercihleri gibi hususlar yazı ve konuşma dilini etkiler.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

Bir toplumu millet yapan bağların en güçlüsü dildir. Dil; bireyleri milletine, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

4

Türk dilinin ilk sözlüğü, Kaşgarlı Mahmud'un yazdığı *Divanü Lügâti't-Türk*'tür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

5

Karadeniz'in kuzeyinde yaşamış olan Kuman (Kıpçak) Türklerinin söz varlığı ve sözlü edebiyat ürünleri ile ilgili derlemelerden oluşan *Codex Cumanicus*'un XIII. yüzyıl sonlarında hazırlandığı sanılmaktadır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

6

Dil; olmuş bitmiş, sona ermiş, son şeklini almış, belli bir kalıba dökülmüş ve donmuş bir varlık değildir. O; kuralları içinde, başlangıçtan beri, kesintisiz bir şekilde devam etmiş, bu devamlılık içinde, kendini yenileyerek bazı değişikliklere uğramıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

7

Türkçeden Türkçeye sözlükler XVIII. yüzyıldan itibaren hazırlanmaya başlanmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

8

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren hikâyeciliğimizin öncü isimleri Memduh Şevket Esendal, Sait Faik Abasıyanık, Sabahattin Ali, Haldun Taner gibi sanatçılar olmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

9

Modernizmi esas alan eserlerde dil ve anlatımda geleneksel tekniklerin dışına çıkılarak bilinç akışı, iç konuşma, geriye dönüş gibi anlatım tekniklerine yer verilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

10

Az sayıda kelimeyle oluşan küçük hikâyeler, okurun düş gücünü harekete geçirmeyi amaçlar.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

11

Ferit Edgü, Haydar Ergülen, Hulki Aktunç, Necati Tosuner, Vüs'at O. Bener, Murat Yalçın gibi sanatçılar küçürek hikâye tarzında eser veren sanatçılardandır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

12

Deyimler; bir kavramı, olayı veya durumu değişik yollarla daha canlı, daha renkli söyleyebilmek için kurulmuş özel anlatım kalıplarıdır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

13

Cumhuriyet Dönemi hikâyeciliğinde, özellikle 1960 sonrasında, geleneksel anlatımın dışında gelişen bir sanat anlayışı ortaya çıkmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

14

Dış dünyaya ve gerçeğe büyük önem veren Adalet Ağaoğlu, eserlerinde kelimelerle resme has görüntüler vermeye çalışır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

15

İç konuşma tekniğinde, kahramanın duygu ve düşünceleri sesli düşünme şeklinde yansıtılır. Bu anlatım tekniğinde kahraman, karşısında biri varmış gibi kendi kendine konuşur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

30 -24

ÇOK İYİSİN

PUAN

23-20

ÇALIŞMALISIN

PUAN

19-0

KONUYU TEKRAR ETMELİSİN

TOPLAM PUANINIZ

1- 2- 3- 4- 5- 6- 7. maddelerin
konu özeti

8- 9- 10- 11- 12- 13- 14- 15. maddelerin
konu özeti

Eşleştirme

Aşağıda numaralandırılmış kutularda yer alan bilgileri harfli kutucuklarda yer alan ifadelerle uygun şekilde eşleştiriniz.

1	Birine aşırı bir biçimde gönül vermek, tutulmak, âşık olmak.	☐	Lafını Yabana Atmamak	A
2	Gereğinde, bir konuya yeniden dönebilme imkânı bırakmak, kesip atmamak.	☐	Buluttan Nem Karmak	B
3	En çok kızacağı şeyi yapmak veya sözü söylemek.	☐	Açık Kapı Bırakmak	C
4	Araştırma sonunda doğruyu yanlış, iyiyi kötüyü ayırmak.	☐	Yaraya Merhem Olmak	Ç
5	Gereksiz telaşa ve heyecana düşürmek.	☐	Abayı Yakmak	D
6	Korkudan, şaşkınlıktan ve öfkeden konuşamaz olmak.	☐	Kapısını Aşındırmak	E
7	Söylenen söze değer vermek.	☐	Bam Teline Basmak	F
8	Yanına çok sık gitmek.	☐	Nutku Tutulmak	G
9	En küçük bir şeyden alınmak, çok alıngan olmak.	☐	Işık Tutmak	H
10	Zorunlu ihtiyacı karşılamak.	☐	Velveleye Vermek	I
11	Düşüncesiyle kılavuzluk etmek, konuyu aydınlatıcı düşünceler söylemek, tutacağı yolu göstermek.	☐	Elekten Geçirmek	İ

Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri metinde uygun olan boşluklara yazınız.

diyalog	Küçürek	iç konuşma	<i>Divanü Lügâti't-Türk</i>
<i>Mukaddime-tü'l-Edeb</i>	<i>Kamus-ı Türki</i>	Oğuz Atay	betimleyici anlatım
Ali Şir Nevaî	geriye dönüş	<i>Bir Saatlik Telâki</i>	bilinç akışı

1. *Divanü Lügâti't-Türk*'ten yaklaşık altmış yıl sonra Harezmsahasında hazırlanmış olan , Arapça öğrenmek isteyenlere yararlı olabilecek bir eserdir.
2. Kahramanların karşılıklı konuşmalarına dayanan anlatım tekniğine denir.
3. , toplumsal sorunların getirdiği tedirginlik ve bunalımları *Demiryolu Hikâyecileri* adlı eserinde ele almıştır.
4. Modernizmi esas alan eserlerde dil ve anlatımda geleneksel tekniklerin dışına çıkılarak , ve gibi anlatım tekniklerine yer verilmiştir.
5. Kaşgarlı Mahmut'un yazdığı adlı eser, Türk dilinin ilk sözlüğü kabul edilir.
6. Şemseddin Sami'nin adlı eseri kendisinden sonra hazırlanan pek çok sözlüğe kaynaklık etmiş, sözlükçülüğümüzün dönüm noktalarından olmuştur.
7. XV. yüzyılda oluşturulmuş *Muhâkemetü'l-Lugateyn* adlı eser, 'ye aittir.
8. Varlıkları, durumları zihinde canlandırmayı amaçlayan anlatım biçimine denir.
9. hikâyeler; betimlemeye ve çözülemeye dayanmayan, yalnızca bir anın saptaması olan anlatılardır.
10. Mustafa Kutlu, adlı hikâyesinde Anadolu insanının günlük hayattaki beklenti ve hayal kırıklıklarını etkili bir dille anlatmıştır.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1 TORTU

Sadece kemanını vermedim. Yıllar sonra yeğenine armağan ettim. O da öğrenememiş doğru dürüst, evlerinin bir duvarına asmış.
Ben zaten hiç beceremedim, hiçbir şey, iç yangını anılar yaratmaktan başka.

Kara Tren, Vüs'at O. BENER

Metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Metin, söylenenlerden ziyade söylenmeyenleri ön plana çıkarmaktadır.
- B) Betimlemeye ve çözülemeye yer veren bir olay hikâyesidir.
- C) Yarım kalmışlığın, unutamamanın yansımaları metne yansımıştır.
- D) Kullanılan şiirsel dil, metne akıcı bir nitelik kazandırmıştır.
- E) Az sayıdaki kelimeyle yoğun anlamlar aktarma gücüne sahiptir.

2 I.İştahla yediğim yemekler bana dokunmuştu.

II.Ben sana bu çocuğa dokunma da oynasın dedim.

III.Söylediği sözler bana çok dokunmuştu.

IV.Dairenin ziline dokundu ve bütün gücüyle bastı.

V.Başkan, yaptığı konuşmada önemli noktalara dokundu.

Bu cümlelerden hangisinde "dokunmak" eylemi, gerçek anlamının dışında kullanılmamıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3 Yazar; hikâye, roman, şiir, deneme, biyografi gibi pek çok türde eser verdi. Eserlerinde genellikle, yaşadığı çevreyle uyum sağlayamayan bireyin sorunlarını işledi. Edebiyatla ilgili araştırma kitapları ve makaleleri ile büyük başarı kazandı. Gözlemlerinden ve yaşadıklarından yola çıkarak değişik dil ve anlatım biçimleri kullandı. *Kaçkınlar, Bozgun, Bir Gemide* hikâye türündeki eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Adalet Ağaoğlu
- B) Ferit Edgü
- C) Tarık Buğra
- D) Mustafa Kutlu
- E) Sabahattin Ali

4 Cumhuriyet Dönemi yazarlarından. İstanbul'da

I

II

doğan sanatçı orta okuldan sonra öğrenimini yarıda

III

bıraktı. Hikâye, roman, röportaj, şiir, gezi, tiyatro

IV

türlerinde eserler verdi. Ancak asıl ününü hikâyeci kimliğiyle kazandı. Sanatçının, anlatımında olaydan çok

V

betimlemelere ve çözümlemelere yer vermesi dikkat çeker.

Bu metinde altı çizili sözcüklerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

Çoktan Seçmeli

5 Ben o gün odaya girer girmez her şeyi sezdim. Aynalı dolap kapısının gıcirtısı, Nüzhet'in dizleri ve Nurefşan'ın gözleri bana üç münâdi gibi haykırdılar. Hakikati seviniz, o da sizi sever; hakikati arayınız, o da sizi arar ve üstüne yalan Çin setleri gibi kalın duvarlar örsün, altında kalan hakikat bir ince iniltiyle, bir hafif rüzgâr dalgasıyla, herhangi bir küçük işaretle mevcudiyetini bildirir: "Buradayım!" der.

Nüzhet bana yalan söyledi.

Bu metinde edebiyatın hangi bilimle ilişkisine yer verilmektedir?

- A) Felsefe
- B) Psikoloji
- C) Sosyoloji
- D) Tarih
- E) Coğrafya

6 XV. yüzyılda oluşturulmuş adlı eser, Ali Şir Nevaî'ye aittir. Eser, Türk dili, edebiyatı ve kültürü açısından önemli bir yere sahiptir. Eser, iki dilin (Türkçe ve Farsça) karşılaştırılması esasına dayanır. Farsçayla Türkçeyi kavramlar bakımından karşılaştıran, Türkçenin bu açıdan Farsçaya üstünlüğünü ortaya koyan Nevaî, aynı zamanda Türkçenin kavram zenginliğini de gözler önüne sermiştir. Eserin Topkapı, Fatih, Paris, Budapeşte nüshaları olmak üzere yazma metinleri bulunmaktadır.

Yukarıda boş bırakılan yere getirilmesi gereken eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Codex Cumanicus*
- B) *Divanü Lügâti't-Türk*
- C) *Kamus-ı Türki*
- D) *Muhâkemetü'l-Lugateyn*
- E) *Lehce-i Osmani*

7 Kuşkusuz, edebiyat (yazın) biliminin psikoloji I biliminden alacakları (bir hesap gereğince daha

II alınmamış olan) edebiyat biliminin ufkunu daha da genişletip onun hareket kabiliyetini daha üst boyutlarına taşırken; psikolojinin (ruh bilimi) de

III kendi alanını genişletmek ve hareket kabiliyetini IV

(yetenek) artırmak için edebiyat biliminden alacağı pek çok unsur (öge) vardır.

V
Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı ayrıca içinde verilen anlamıyla uyumsuzdur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

8

	<u>Eserler</u>	<u>Sanatçılar</u>
I.	<i>Uzun Hikâye</i>	Füruzan
II.	<i>Hadi Gidelim</i>	Oğuz Atay
III.	<i>Kara Tren</i>	Mustafa Kutlu
IV.	<i>Parasız Yatılı</i>	Adalet Ağaoğlu
V.	<i>Korkuyu Beklerken</i>	

Yukarıda verilen yazarlar ve eserler eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

Aşağıda yer alan metni okuyarak soruları cevaplayınız.

Gece Bekçisi

Dilersen bu gece burada kalabilirsin, dedi bana.
Bu bir çağrı mıydı, yoksa bir acıma duygusu mu, çıkaramadım.
Geceye, yoğun karanlığa çevirdim bakışlarımı. Teşekkür ettim.
Ne yazık ki kalamam, dedim. Bekleyenim var.
Ferit Edgü

1. Hikâyenin türünü gerekçeleriyle belirtiniz.

.....

2. "Gece" sözcüğünün tekrar edilmesinin metne katkısını değerlendiriniz.

.....

3. Hikâyenin olay örgüsünü çıkarınız.

.....

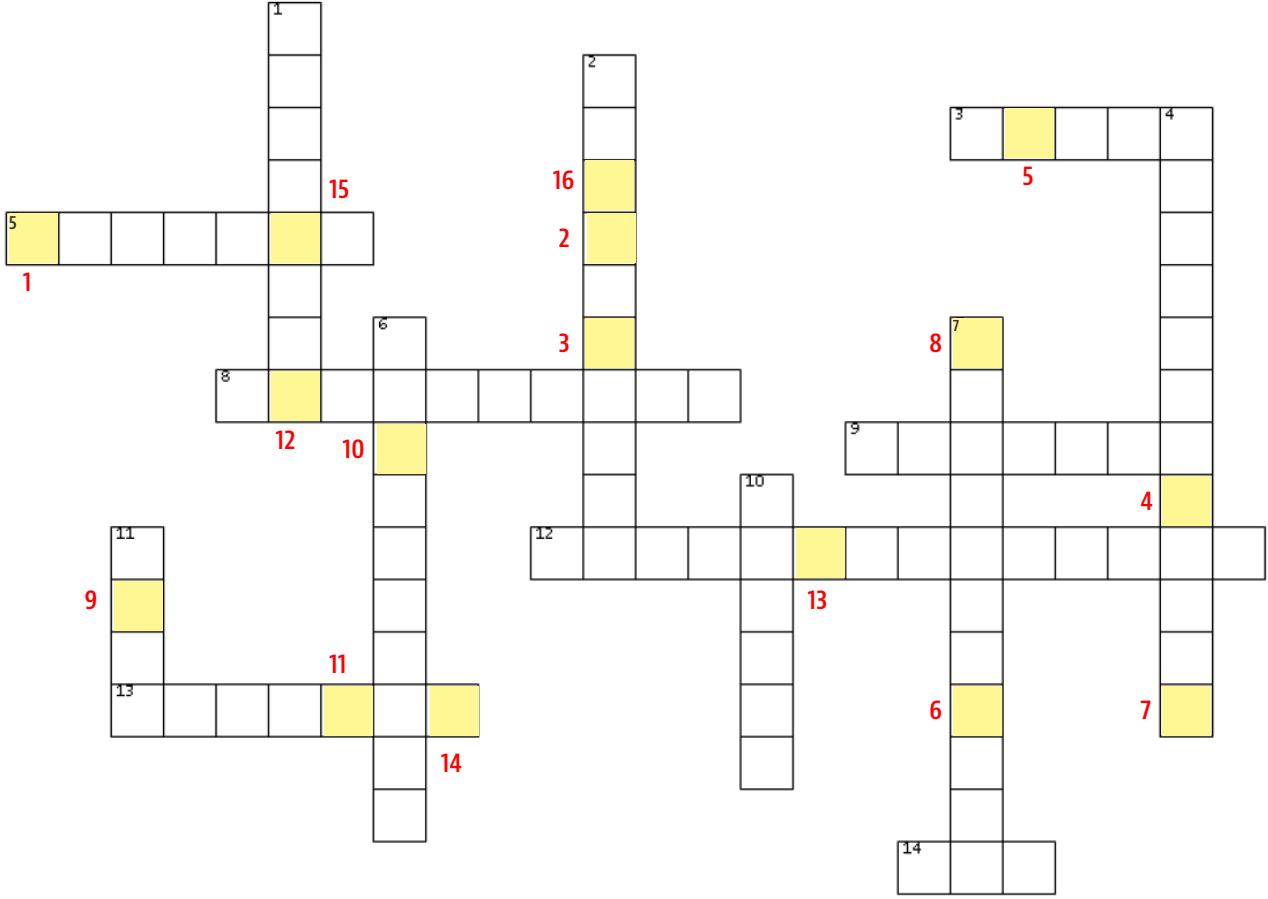
.....

.....

.....

Aşağıda yer alan bulmaca etkinliğini yaparak anahtar kelimeyi bulunuz.

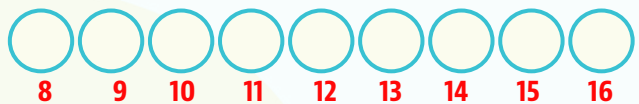
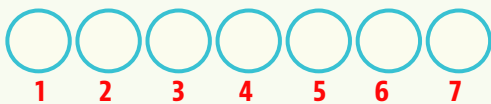
SOLDAN SAĞA

YUKARIDAN AŞAĞIYA

3. Okuyucunun merak duygusuna seslenilmeyen hikâye türü.
5. Betimlemeye ve çözümlemeye dayanmayan, yalnızca bir anın saptaması olan hikâye türü.
8. "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" isimli romanın yazarı.
9. Hikâyede karşıt duygu, düşünce ve isteklerin; kişilik özelliklerinin bir arada sergilenmesi ile ortaya çıkan durum.
12. Türk dilinin ilk sözlüğü *Divanü Lügâti't-Türk*'ün yazarı.
13. Anlatımın belirsizlik taşımaması, net olması.
14. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta.

1. Olayların, kişilerin, varlıkların okuyucuya doğrudan sunulduğu anlatım tekniği.
2. Kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim.
4. "Yokuşa Akan Sular" isimli hikâyenin yazarı.
6. Anlatıcının hikâyedeki kişi, olay, yer ve zamanı ele alış biçimi ve bunlara karşı takındığı tutum.
7. Varlıkları, durumları zihinde canlandırmayı amaçlayan anlatım biçimi.
10. Çözümleme, analiz.
11. Hikâyedeki temel duygu veya düşünce.

ANAHTAR KELİME

EŞLEŞTİRME

- 1 - D
- 2 - C
- 3 - F
- 4 - İ
- 5 - I
- 6 - G
- 7 - A
- 8 - E
- 9 - B
- 10 - Ç
- 11 - H

BOŞLUK DOLDURMA

- 1- *Mukaddimetü'l-Edeb*
- 2- Diyalog
- 3- Oğuz Atay
- 4-Bilinç akışı,
İç konuşma,
Geriye dönüş
- 5- *Divanü Lügâti't-Türk*
- 6- *Kamus-ı Türki*
- 7- Ali Şir Nevaî
- 8- Betimleyici anlatım
- 9- Küçürek
- 10- *Bir Saatlik Telâki*

ÇOKTAN SEÇMELİ

- 1 - C
- 2 - D
- 3 - B
- 4 - C
- 5 - B
- 6 - D
- 7 - B
- 8 - B

AÇIK UÇLU

1- Betimlemeye ve çözülemeye dayanmayan, yalnızca bir anın anlatıldığı bir hikâyedir. Az sayıda sözcükle okurun düş gücü harekete geçirilmeye çalışılmıştır. Bu sebeplerle metin küçürek hikâye örneğidir.

2- "Gece" sözcüğü kahramanın ruh hâlini okuyucuya hissettirmektedir.

3- Bekçinin kahramanın kalmasını istemesi.
Kahramanın bu durumun sebebini anlamaması.
Kahramanın karanlığa bakması ve teşekkür etmesi.
Kahramanın bekleyeni olduğunu söylemesi.

BİL-BUL-ÇÖZ

1. Gösterme	9. Çatışma
2. Etnografya	10. Tahlil
3. Durum	11. Tema
4. Mustafa Kutlu	12. Kaşgarlı
Mahmut
5. Küçürek	13. Açıklık
6. Bakış Açısı	14. Dil
7. Betimleyici	
8. Peyami Safa	

Anahtar Kelime: KORKUYU BEKLERKEN

KELİME AVI

1. Felsefe	7. Bilinç akışı
2. İç konuşma	8. Haydar Ergülen
3. Modernizm	9. Psikoloji
4. Hakim bakış
açısı	10. Adalet Ağaoğlu
5. Ünlem	
6. Füzûzan	

Anahtar Kelime: KÜÇÜREK HİKÂYE

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>